It was found that the “innovation practice” concept is primarily a component of a comprehensive «innovation» concept; innovative practice in terms of the educational process is the impetus for the innovative teacher’s activities, which means novelty, “novelties, innovations introduction”. The Ukrainian concept analogue is the phrase “innovation”, which means the process of using novelty.

It is specified that the education purpose under the conditions of innovative educational activity implementation is free development of individual abilities, motives, personal values of the versatile, creative personality. It is noted that the educational process is the unity of three components, namely the teacher, students, the education subject.

It is determined that one of the main teacher’s indicators in working with gifted youth is the knowledge of innovative work methods and creating new ones. It is established that the innovative methods’ implementation by the teacher in working with gifted youth allows to integrate knowledge from many subjects and apply them into practice.

It was found that the innovative practices’ basic element of the educational process in working with gifted youth is the various game methods’ use, in particular, the use of the “criterial kaleidoscope” method, which advantage is to develop typological kinship in different disciplines’ study. For example: to think independently and to structure educational material, develop the person’s self-knowledge and information culture.

It is determined that during the use of this method in educational practice: a mutual respect and support atmosphere is created, where the teacher acts as a facilitator, which is extremely important in terms of reforming the educational processes of Ukraine; a positive worldview space is formed, in which it is possible to plan the right actions in a specific situation, which arise in the student’s mind as a result of his/her own experience; an interactive atmosphere is formed in the educational environment, which influences the way students perform tasks and develops their creative imagination about a particular phenomenon or process.

Key words: innovative education; innovative; gifted youth; criterial kaleidoscope; method.

Стаття надійшла до редколегії 30 жовтня 2020 року

УДК 351.741(072)

DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2\(25\)-60-66](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2(25)-60-66)

Олександр Арсененко,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4668-5335>

Олександр Кринець,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1950-0561>

Павло Чукреєв,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0958-6381>

Ігор Гриньов,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6219-3539>

м. Київ

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Анотація.

У статті проаналізовано наукову літературу, яка висвітлює засоби відновлення фізичної працездатності поліцейських. На підставі вивчення особливостей професійного навчання правоохорон-

ців констатовано, що службова діяльність практичних працівників та освітній процес здобувачів ЗВО зі специфічними умовами навчання визначається значними фізичними навантаженнями й ставить підвищені вимоги до рівня фізичної працездатності. Висвітлено особливості застосування педагогічних засобів відновлення фізичної працездатності поліцейських. Визначено, що в умовах професійного навчання правоохоронців педагогічні засоби є ключовими в оптимізації відновлювальних процесів.

Ключові слова: педагогічні засоби відновлення; поліцейський; фізична працездатність.

Виконання службових завдань працівниками Національної поліції України здебільшого відбувається в екстремальних умовах і передбачає застосування поліцейських заходів. Аналіз специфіки освітнього процесу здобувачів ЗВО зі специфічними умовами навчання дає підстави констатувати значний обсяг навчального навантаження, необхідність несення служби в добових нарядах, участь у заходах з охорони публічної безпеки та порядку тощо. Це спричинює значні фізичні та психологічні навантаження [1–4]. Систематична дія їх на організм призводить до таких негативних наслідків, як перевтома, перенапруження, а також погіршує рівень фізичної працездатності та здоров'я працівників. Як наслідок знижується результативність виконання поліцейськими службових завдань та ефективність освітнього процесу. Зазначене актуалізує пошук доступних засобів підвищення рівня фізичної працездатності поліцейських в умовах професійного навчання.

Здійснений аналіз досліджень і публікацій засвідчив наявність значної кількості наукових праць присвячених вивченню особливостей відновлення фізичної працездатності спортсменів і пошуку шляхів її покращення [5; 6]. Опрацювання спеціальної літератури дає підстави констатувати, що поняття «відновлення» розуміють як переведення системи життєзабезпечення особи на новий, вищий рівень енергетичних можливостей [7, с. 34]. Окрім того, наявні різні визначення поняття «фізична працездатність». Обґрунтування різняться за змістом і залежать від специфіки виконуваних функцій. Згідно з дослідженнями фахівців [2, с. 8], «працездатність» – це здатність людини виконувати певну діяльність, що визначається рівнем її фізичних і психофізіологічних можливостей, а також станом здоров'я та професійною підготовленістю.

З позицій теорії та методики фізичного виховання фізичну працездатність розглядають як потенційну можливість людини виконувати фізичні зусилля без зниження заданого рівня функціонування організму, передусім його серцево-судинної та дихальної систем [5, с. 507]. Рівень фізичної працездатності визначається значною кількістю факторів, серед яких: морфофункціональний стан різних органів і систем, психічний статус, мотивація тощо. Дійти висновку про її величину можна лише на підставі комплексного оцінювання певних показників.

У науковій літературі виокремлюють загальну фізичну працездатність і спеціальну працездатність, яку фахівці фізичного виховання визначають як показник тренуваності [8–10]. Загальну фізичну працездатність розглядають як здатність людини виконувати фізичну динамічну роботу достатньої інтенсивності впродовж досить тривалого часу під час збереження адекватних параметрів відповідних реакцій організму. Показники загальної фізичної працездатності залежать від загальної витривалості організму та пов'язані з аеробними можливостями правоохоронця, тобто продуктивністю систем транспортування кисню [2, с. 10].

Дослідження свідчать [11; 12], що в кожній особі рівень фізичної працездатності відрізняється й визначається спадковістю, специфікою професійної діяльності, характером фізичної активності тощо. На думку науковців [6, с. 42], використання засобів відновлення ґрунтується на загальних механізмах розвитку захисних реакцій організму спортсмена під час тренувань і після їх припинення. Науковці акцентують на комплексному використанні відновлювальних засобів.

Аналіз наукової літератури дає підстави констатувати, що засоби відновлення фізичної працездатності поліцейських класифікують за спрямованістю й механізмом дії та за часом й умовами використання [6, с. 44]. Так, виокремлюють засоби термінового відновлення (термінова дія засобів відновлення на метаболічні процеси в інтервалах між фізичним навантаженням), поточного (під час повсякденної професійної діяльності) і профілактичного (з метою підвищення неспецифічної

стійкості організму та попередження перевтоми) [2, с. 87]. Загалом засоби відновлення фізичної працездатності поділяють на: педагогічні, медико-біологічні, психологічні. Згідно з дослідженнями науковців, ефективний вплив засобів відновлення фізичної працездатності відбуватиметься за умови врахування індивідуальних особливостей організму щодо відновлення. Встановлено, що в різних людей швидкість і якість відновлювальних процесів може сильно варіюватися [13, с. 143]. Таким чином, необхідно чітко знати природну здатність кожного організму до відновлення, щоб правильно підібрати відновлювальні процедури та режими їх застосування. Необхідно зосереджувати увагу на сумісності та раціональному співвідношенні засобів, що застосовуються, оскільки деякі засоби можуть підсилювати дію інших або навпаки, – послаблювати, чи навіть зовсім її нівелювати. Під час добору засобів відновлення важливої значущості набуває раціональне поєднання засобів загальної та локальної дії. Засоби загального впливу мають широкий діапазон неспецифічного загально зміцнювального впливу на організм. Їх застосовують під час фізичного навантаження, що визначається значним обсягом та інтенсивністю, коли втома глобального характеру. Адаптація до них розвивається повільніше, ніж до локальних засобів. Локальні засоби спрямовані на зниження втоми певних м'язових груп завдяки покращенню їх кровопостачання та посиленню клітинного метаболізму.

Мета статті полягає в тому, щоб висвітлити особливості педагогічних засобів відновлення фізичної працездатності поліцейських в умовах професійного навчання.

В умовах професійного навчання майбутніх правоохоронців педагогічні засоби є ключовими в оптимізації відновлювальних процесів, оскільки вони ґрунтуються на природній здатності організму до самовідновлення використаних енергетичних і функціональних запасів, як під час самого навантаження, так і після його припинення. Вказана здатність сформувалася протягом еволюційного розвитку живих організмів і є генетично запрограмованою.

Грунтовне вивчення наукової, навчально-методичної літератури, аналіз системи професійного навчання поліцейських дає підстави констатувати, що педагогічні засоби відновлення фізичної працездатності майбутніх правоохоронців передбачають низку складових, серед яких:

- раціональне планування навчальних і самостійних занять (відповідність навантаження функціональним можливостям);
- поєднання засобів загальної та спеціальної фізичної підготовки;
- оптимальна побудова занять протягом тижня місяця, семестру, року;
- хвилеподібність і варіативність навантажень;
- введення в освітній (тренувальний) процес інших видів діяльності та неспецифічні фізичні навантаження;
- правильне співвідношення занять фізичними вправами та відпочинку;
- використання спеціальних відновлювальних циклів, які передбачають комплексне поєднання різних засобів, активного відпочинку з виконанням інших видів фізичних вправ;
- раціональну побудову окремого навчального або тренувального заняття (повноцінна індивідуальна розминка та заключна частина), правильний вибір місця занять, введення спеціальних вправ для активного відпочинку та розслаблення, створення позитивного емоційного фону тощо.

Педагогічні засоби відновлення також передбачають різні форми активного відпочинку, проведення занять на місцевості, на лоні природи, різні види переключення з одного виду діяльності на інший. Так, І. Сеченов встановив, що наслідки стомлення ліквідовуються швидше в тому випадку, якщо людина після професійної діяльності відпочиває не пасивно, а залучає ті групи м'язів, які не брали активної участі в основній діяльності [2]. Механізм дії активного відпочинку пояснюється нервово-рефлекторною теорією, сутність якої зводиться до твердження, що під час активного відпочинку в корі великого мозку припиняється процес гальмування, яке виникає внаслідок діяльності. Згодом розширюються кровоносні судини м'язів, що зумовлено дією нервових і судинних механізмів.

В умовах освітнього процесу майбутніх правоохоронців планування тренувальних навантажень необхідно здійснювати з урахуванням етапу підготовки, умов тренувань, статі та віку

здобувачів (працівників), їх функціонального стану, особливостей освітньої й службової діяльності, побутових та екологічних умов [14]. Також необхідно зазначити, що в кожному випадку, особливо це стосується тренувань у різних видах спорту, педагогічні засоби, мають індивідуальний характер. Тобто педагогічні засоби, що спрямовані на прискорення процесів відновлення, необхідно використовувати індивідуально з урахуванням функціональних особливостей організму кожного правоохоронця (здобувача).

Педагогічні засоби відновлення передбачають оптимальне дозування навантаження на різні органи та системи організму в процесі окремого заняття, тижня, місяці, семестру, року, що дає змогу підвищити ефективність підготовки завдяки активізації процесів відновлення. Під час побудови окремих навчальних занять значну увагу приділяють організації вступно-підготовчої й заключної частин. Рациональна побудова вступно-підготовчої частини сприяє прискоренню «впрацювання» організму здобувачів, забезпечує високий рівень працездатності в основній частині заняття. Фізіологічна сутність розминки полягає в тому, що вона сприяє підвищенню збудливості та рухливості нервових процесів, підсилює процеси дихання і кровообігу, прискорює біохімічні процеси обміну речовин у скелетних м'язах, що корелює з підвищенням температури тіла. Зокрема, у разі підвищення температури в м'язах, що працюють, та органах здатність гемоглобіну утримувати кисень зменшується, зростає рівень віддачі кисню клітинам тканин, поліпшується еластичність і скорочувальна властивість м'язів. Розминку необхідно доводити до потовиділення, оскільки це сприяє встановленню необхідного рівня теплорегуляції, а також кращому протіканню процесів виділення.

Таким чином, оптимальна організація заключної частини дає змогу швидше усунути стомлення, що з'явилося в процесі заняття. Правильний добір вправ і методів та їх використання в основній частині заняття забезпечує високу працездатність майбутніх правоохоронців, необхідний рівень їхнього емоційного стану, що позитивно позначається на процесах відновлення між окремими вправами, а також на характері стомлення. Важливим є оптимальне поєднання групової й індивідуальної форм діяльності, використання засобів активного відпочинку між вправами. Методика побудови послідовності тренувальних (навчальних) занять залежить від різних чинників, серед яких ключовим є особливості протікання процесів стомлення та відновлення після навантажень в окремих заняттях. Потрібно напевне знати, як діють на здобувачів (працівників) різні за величиною та спрямованістю навантаження, яка динаміка і тривалість протікання процесів відновлення після них. Важливим є сумарний ефект декількох різних навантажень, можливість використання малих і середніх навантажень з метою підвищення інтенсивності процесів відновлення після значних навантажень. Вагому роль відіграє оптимальне співвідношення обсягу та інтенсивності навантажень і відпочинку в декількох послідовних навчальних заняттях (тренувальних мікроциклах). Фахівці фізичного виховання та спорту [2; 5; 6] рекомендують використовувати розвантажувальні цикли, основна функція яких полягає в забезпеченні повноцінного відновлення після напруженого тренування в попередніх мікроциклах і створення оптимальних умов для протікання адаптаційних процесів в організмі спортсмена.

Необхідно також зазначити, що в умовах освітнього процесу майбутніх правоохоронців під час навантажень швидкісно-силової спрямованості послідовність застосування педагогічних засобів буде значно відрізнятися від тих, що використовуються під час тренування витривалості. Однак потрібно враховувати закономірності застосовування педагогічних засобів відновлення за більшості фізичних навантажень.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу фізичних засобів відновлення на рівень працездатності майбутніх правоохоронців.

Використані літературні джерела

1. Бондаренко В.В. Формування готовності до професійної діяльності працівників підрозділів патрульної поліції. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 2017. Вип. 6. С. 91–108.

2. Бондаренко В., Рябуха О., Мартишко А., Давигора Ю. Відновлення фізичної працездатності працівників Національної поліції України : навч.-метод. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 225 с.
3. Бондаренко В.В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ, 2018. 524 с.
4. Бондаренко В.В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх працівників патрульної поліції : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Чернівці, 2019. 651 с.
5. Овчарук В.Г. Засоби відновлення і підвищення працездатності в процесі підготовки кваліфікованих спортсменів-легкоатлетів. *Фізичне виховання та спортивний менеджмент* : матеріали XVIII наук.-тех. конф. (Вінниця, 13–15 берез. 2019 р.). Вінниця : ВНТУ, 2019. С. 506–515.
6. Павлова Ю., Виноградський Б. Відновлення у спорті : монографія. Львів : ЛДУФК, 2011. 204 с.
7. Дідковський В.А., Бондаренко В.В., Кузенков О.В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т.П. 2019. 98 с.
8. Бондаренко В.В. Формування рухових умінь та навичок курсантів вищих навчальних закладів МВС України у процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Чернівці, 2012. 219 с.
9. Бондаренко В.В., Пронтенко К.В., Данильченко В.А. Специфіка фізичної підготовки працівників слідчих підрозділів Національної поліції України. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. Вип. 3 (159). С. 17–22. doi: 10.5281/zenodo.3475691.
10. Бондаренко В.В., Радзієвський Р.М., Кринець О.І. Динаміка показників фізичної підготовленості працівників патрульної поліції на етапі професійного становлення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2019. Вип. 8 (116) 19. С. 14–21.
11. Kyslenko D., Bondarenko V., Plisko V., Bosenko A., Danylchenko V., Kuzmichova-Kyslenko Ye., Tylchik V., Donets I. Dynamics of security specialists' physical condition during professional training. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. No. 19 (2). P. 1099–1103. URL: <http://efsupit.ro>. doi: 10.7752/jpes.2019.02159.
12. Plisko V., Doroshenko T., Prontenko K. Informational indicators of functional capacities of the body for teaching cadets from higher military educational institutions power types of sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. No. 17 (2). P. 1050–1054. URL: <http://efsupit.ro>. doi: 10.7752/jpes.2018.s2156.
13. Боровик М.О. Шляхи покращення рівня фізичної працездатності майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2018. С. 140–145.
14. Бондаренко В.В., Дідковський В.А., Худякова Н.Ю. та ін. Зарубіжний досвід визначення рівня фізичної підготовленості працівників правоохоронних органів : аналіт. огляд. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 64 с.

References

1. Bondarenko, V.V. (2017). Formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti pratsivnykiv pidrozdiliv patrolnoi politsii [Formation of readiness for the professional activity of the employees of the units of the patrol police]. *Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii, Professional education: methodology, theory and technology*. 6, P. 91–108.
2. Bondarenko, V., Riabukha, O., Martyshko, A., & Davyhora, Yu. (2020). *Vidnovlennia fizychnoi pratsezdatsnosti pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Restoration of physical working capacity of employees of the National Police of Ukraine]*. Kyiv.
3. Bondarenko, V.V. (2018). *Profesiina pidhotovka pratsivnykiv patrolnoi politsii: zmist i perspektyvni napriamy [Professional training of patrol police officers: content and promising directions]*. Kyiv.
4. Bondarenko, V.V. (2019). Teoretychni i metodychni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnikh pratsivnykiv patrolnoi politsii [Theoretical and methodological bases of professional training of future patrol police officers]. *Doctor's thesis*. Chernihiv.
5. Ovcharuk, V.H. (2019). Zasoby vidnovlennia i pidvyshchennia pratsezdatsnosti v protsesi pidhotovky kvalifikovanykh sport-smeniv-lehkoatletiv [Means of recovery and improvement of working capacity in the process of training qualified athletes]. *Fizychnye vykhovannia ta sportyvnyi menedzhment, Physical education and sports management: Proceedings of the 18th Scientific and Technical Conference*. Vinnytsia. P. 506–515.

6. Pavlova, Yu., & Vynohradskyi, B. (2011). *Vidnovlennia u sporti [Recovery in sports]*. Lviv.
7. Didkovskyi, V.A., Bondarenko, V.V., Kuzenkov, O.V. (2019). *Fizychna pidhotovka pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Physical training of employees of the National Police of Ukraine]*. Kyiv.
8. Bondarenko, V.V. (2012). Formuvannia rukhovykh umin ta navychok kursantiv vyshchykh navchalnykh zakladiv MVS Ukrainy u protsesi zaniat zi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Formation of motor skills and abilities of cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the process of classes on special physical training]. *Candidate's thesis*. Chernihiv.
9. Bondarenko, V.V., Prontenko, K.V., & Danylchenko, V.A. (2019). Spetsyfika fizychnoi pidhotovky pratsivnykiv slidchykh pidrozdiliv Natsionalnoi politsii Ukrainy. [Specifics of physical training of investigative units of the National Police of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. – Bulletin of the Taras Shevchenko National University «Chernihiv Collegium»*. 3 (159), P. 17–22. doi:10.5281/zenodo.3475691.
10. Bondarenko, V.V., Radziievskyi, R.M. & Krymets, O.I. (2019). Dynamika pokaznykiv fizychnoi pidhotovlenosti pratsivnykiv patrolnoi politsii na etapi profesiinoho stanovlennia. [Dynamics of indicators of physical fitness of patrol police officers at the stage of professional development]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. – Scientific journal of the National Pedagogical University named after MP Drahomanov*, 8 (116) 19, P. 14–21.
11. Kyslenko, D., Bondarenko, V., Plisko, V., Bosenko, A., Danylchenko, V., Kuzmichova-Kyslenko, Ye., Tylchik, V., & Donets, I. (2019). Dynamics of security specialists' physical condition during professional training. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(2), P. 1099–1103. Retrieved from <http://efsupit.ro>. doi: 10.7752/jpes.2019.02159.
12. Plisko, V., Doroshenko, T., & Prontenko, K. (2018). Informational indicators of functional capacities of the body for teaching cadets from higher military educational institutions power types of sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(2), P. 1050–1054. Retrieved from: <http://efsupit.ro>. doi: 10.7752/jpes.2018.s2156.
13. Borovyk, M.O. (2018). Shliakhy pokrashchennia rivnia fizychnoi pratsezdatsnosti maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Ways to improve the level of physical fitness of future officers of the National Police of Ukraine]. *Pidhotovka politseiskyykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy, Training of police officers in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference*. Kharkiv. P. 140–145.
14. Bondarenko, V.V., Didkovskyi, V.A., & Khudiakova, N.Yu. (et al.). (2020). *Zarubizhnyi dosvid vyznachennia rivnia fizychnoi pidhotovlenosti pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv [Foreign experience in determining the level of physical fitness of law enforcement officers]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav.

Arsenenko Oleksandr, Krymets Oleksandr, Chukreiev Pavlo, Hrynov Ihor. Pedagogical Recovery Means of Police Officers' Physical Efficiency.

Summary.

The scientific literature, which covers the means of restoring police officers' physical efficiency, is analyzed. Based on the study of law enforcement officers' professional training features, it is stated that the service activities of practitioners and the educational process of applicants for higher education institutions with specific learning conditions is determined by a significant physical activity and places higher demands on the level of physical performance.

It is determined that from the standpoint of the physical education theory and methods, physical performance is considered as a potential human ability to perform physical effort without reducing the specified level of the body functioning, especially its cardiovascular and respiratory systems.

It is argued that the need to focus during the future law enforcement officers' training on the compatibility and rational balance of the tools used, as some of them may increase others' effect or, conversely, weaken or even eliminate it. It is stated that during the selection of restoration means a rational combination of general and local action means becomes important.

Pedagogical means' application features of police officers' physical working capacity restoration are covered. It is determined that in the conditions of the police officer's professional training, pedagogical

means are key in the recovery processes' optimization. They include: rational planning of educational and independent classes; combination of general and special physical training; optimal construction of classes during the week in the month, semester, year; undulation and variability of loads; the correct ratio of exercise and rest; rational construction of a separate educational or training session; creating a positive emotional background, etc.

Prospects for further research are to study the physical means of recovery impact on the level of National Police of Ukraine efficiency.

Key words: *pedagogical means of recovery; policeman; physical capacity.*

Стаття надійшла до редколегії 2 грудня 2020 року

УДК 374.7

DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2\(25\)-66-72](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2(25)-66-72)

Фессалоніка Левченко,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4295-2934>

м. Київ

ФОРМИ САМООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Анотація.

У статті представлено форми самоосвітньої підготовки вчителя, які сприяють формуванню ключових компетентностей учнів. У процесі дослідження розкрито сутність самоосвітньої підготовки вчителя. Розглянуто індивідуальні та групові форми самоосвітньої підготовки та визначено ті, які є ефективними в умовах формування ключових компетентностей учнів. Зокрема серед індивідуальних обрано професійний саморозвиток, самопроєктування, створення певної стратегії для зростання з професійної точки зору своєї діяльності, самоорганізацію та самоврядування. З-поміж групових – це мережева педагогічна спільнота як віртуальне об'єднання, що створене для єдиного інформаційного простору; обміну досвідом, підтримки та співробітництва. Зроблено висновки про ефективність запропонованих форм самоосвітньої підготовки, що становлять науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентнісно-орієнтованого навчання.

Ключові слова: самоосвітня підготовка педагога; форми самоосвітньої підготовки; професійний саморозвиток; мережеві педагогічні спільноти; науково-методичне забезпечення; компетентнісно-орієнтоване навчання; ключові компетентності; вчитель; учні.

В умовах сьогодення відбувається переосмислення ролі системи освіти та учителя в навчанні та вихованні учнів. У Середньотерміновому плані пріоритетних дій Уряду України до 2020 р. наголошено на необхідності модернізації підготовки педагогічних кадрів і системи підвищення їхньої кваліфікації для забезпечення вимог суспільства до якості надання освітніх послуг, розвитку в молоді активної громадянської позиції [6]. З одного боку, акцент сучасної педагогічної освіти здійснюється на успішності, конкурентоспроможності вчителя, а з іншого – актуалізуються питання розкриття особистісного потенціалу вчителя, розгортання його внутрішніх сил. Розв'язанню проблеми амбівалентності сучасного вчителя, на нашу думку, сприяють питання його професійної самореалізації, метою якої, за словами Л. Рибалко, є самостійне прагнення до максимального розкриття внутрішнього потенціалу [7, с. 107].

Сьогодні більшої актуальності набуває компетентнісний підхід у відповідності до якого: пріоритетними виступають позапредметні, особистісно значущі знання та вміння над предмет-